

Numerul 9.

Oradea-mare 1/3 martie 1898.

Anul XXXIV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Prolog.

La „Biblioteca Teatrală“.

Teatrul înfățișează o livadă între munți.

Scena I.

POETUL coborînd la vale.

Umblat-am văi și dealuri, vădut-am cu mândrie
Că neamul nostru are o mare bogăție
De frumuseți ascunse, ce alții n'au.

Păcat

Că noi nu prea cunoaștem ce-avem mai minunat.
Ne-am dus în lumi străine ș-am învățat în ele
Limbi, datini și cultură, cu cheltueli, munci grele.
Ne-am închinat cu fală la tot ce-a fost străin
Ș-am dat uitării neamul și sângele român!
Nici n'am visat că ceea ce 'n lume ne 'ncântase,
Aveam și noi, mai neaș și mai frumos, acasă,
Ascuns în neamul nostru.

Și până când am stat

Prin lumile străine și lor ne-am închinat,
Aici în casa noastră, comoara părăsită
A trebuit să 'ndure o crâncenă ispită;
A fost un pom cu fructe ce stă 'n drum nepăzit,
Câți trecători mai lacomi, cu toți l'au ciungărit;
Toți ș-au cules din poame ce-au fost mai minunate,
Ba rupt-au chiar și ramuri de fructe încărcate;
Dar ori cât ni-l dubiră, de loc nu s'a uscat,
Căci este-un pom ce veacuri stă sus neclătinat;
Cât îl zdrobești mai tare, dă ramuri mai vênjoase,
Cât îl despoi mai crâncen, ai poame mai frumoase.
Din vechile-i podoabe mulțimi s'au stîns și dus,
Dar astăzi și mai mândru ridică fruntea 'n sus.

(Privind în giur, vine înainte.)

Trecut-a noaptea lungă și soarele resare,
E vremea să ne punem la lucru mic și mare!

Sus steagul luminării prin văi și prin Carpați,
Să ne-adunăm sub dînsul, Români, ca niște frați!
Să scoatem la iveală comoara nesecată,
Să-i facem scut de-apururi, ca 'n veci și nici odată
Să n'o despoaie nimeni, să crească pentru noi,
Să 'nsufle mîngăere în timpuri de nevoi;
În ți de bucurie ne facă serbătoare
Și ori și când ne fie o fală 'nălțătoare!

Scena II.

POETUL și un țeran MOȘNEAG..

POETUL.

Ei ce mai faci, moșnege?

MOȘNEAGUL.

Da merg s'aduc și eu
Din uscături ce-s harnic.

POETUL.

Ești dêrz.

MOȘNEAGUL.

Năravul meu.

Cam dêrz, dar n'am ce face; năravul cel din fire,
Cum spune vorba aia, nu are lecuire.
Așă mi-a fost ursita, să-mi fie 'n veci urit
Ori ce-i stricat și mârșav și tot ce-i schimosit.
Și de-mi arunc privirea la noi și 'n alte sate,
Ved cum se surpă toate ce-au fost din moși păstrate;
Bêtrâne obiceiuri frumoase, românești,
Se perd, se sting incetul și 'n urmă te trezești
Cu altele, străine, în loc de flori — scăete,
Cari ni se șed întocmai ca nuca la părete.
Țeranca, fala noastră, își uită de resboiu
Și-și cumpără prin tîrguri găteală cu forfoiu;
Chiar graiul nostru neaș se pare că se schimbă
Și vorbele străine îți frîng sâracă limbă;
Cântarea trăgănată și doina cea cu dor

Incep să se prefacă vârtej îmbătător ;
Ne mestecăm prea tare, ca grâul în neghină,
Abia ne mai cunoaştem de pătura străină.
Întoarsă-i roata vremii și noi suntem din jos
Și nu ved mântuință.

POETUL.

Ba e, moșneag duios.
Să facem un teatru, o casă minunată,
Și s'adunăm într'ênsa tot ce-am avut odată
Și tot ce-i ați al nostru: graiu, datini, port și cânt
Și tot ce are neamul mai prețios, mai sfânt ;
Să le păstrăm pe toate, ca 'n veci să nu ne piară,
Să ne 'ncălțim la ele, să ne ridice iară !

MOȘNEAGUL.

Să-și fie gura d'aur, că bine mai vorbești !
M'ai mângăiat cu totul, mi-ai dat puteri cerești ;
Sunt tiner, sprinten iară, ca și odinioară,
Me duc, alerg, sbor iute, ca paserea ușoară,
Să ved pe toți Românii, la toți să le vestesc,
Ca într'un gând să facem teatru românesc.

(Ese.)

Scena III.

POETUL *singur.*

Toți într'un gând ! O ! par că din ceruri ni se spune.
Toți într'un gând, Românii, am face o minune.

Scena IV.

POETUL și o societate de domni și dame.

UN DOMN.

Pe pașiștea aceasta e bun loc de maial.

(Zărind poetul.)

Ce mai visezi, poete ?

POETUL.

Un vis național.

Visez că-mi ved tot neamul făcându-și un teatru.

AL DOILE DOMN.

Nu mai visă, poete ; deschide-ți ochii 'n patru,
Veți marea nepăsare dormind în giurul teu.

AL TREILE DOMN.

Te spriginim, nu-i vorbă ; dar lucrul este greu,
Suntem săraci.

O DOAMNĂ.

Nu este atât de greu, cum pare.
Vinim și noi, Românce, dând sprigin la 'nălțare ;
Căci unde se lucrează de neamul românesc,
Femeile române de-acolo nu lipsesc.

POETUL.

Podoaba națiunii, Românce 'ncântătoare,
Pe cari ne-au dat din ceruri să fiți al nostru soare ;
Voi ne-ați scutit căminul în timp de vijelii,
Și voi ne faceți viața un raiu de veselii ;
Puterea voastră-i mare, e chiar nemărginită,
De vreți și voi, sunt sigur de 'nvingerea dorită
Și Thalia Română se va 'nălță 'n curând,
Me 'nchin smerit acestui măreț și falnic gând.

Scena V.

Aceiași și MOȘNEAGUL.

MOȘNEAGUL.

Cutreerat-am munții, prin tulnic dat-am veste
Și vin de pretotindenii, bărbați, flăcăi, neveste.

Scena VI.

Aceiași și un Chor din Bănat.

CHORUL *intră cântând.*

Iată ziua mult dorită,
Iată ziua fericită,
Haidem să ne bucurăm !
Și cu toții dimpreună,
Vesel și cu voie bună,
Un teatru să 'nălțăm !

Un teatru, ce se poarte
Steagul lui în ori ce parte
La Românii doritori ;
Pretotindenii să ne fie
Un izvor de bucurie,
Să ne facă serbători.

Scena VII.

Aceiași și o ceată de Călușeri din Ardeal.

Vătaful salutând cu băta.

Trăiască teatrul românesc !

(Jucând *singur.*)

Unu, doi ! trei copile, mēi ! Rupe-o !

(Jucând *toți.*)

Nu te da, mēi ! Rupe-o, copile !

(După ce s'a jucat Călușorul, Călușerii, coriștii, coristele și celelalte țerance, dimpreună cu domnii și damele fac un cerc și joacă hora.)

POETUL.

Uniți așa cu toții, frumosul nostru vis
Par că-l vedem aieve : Teatrul e deschis !

(Cătră public.)

Stimate, scumpe public, rugămu-te primește
Cu drag silința noastră făcută 'n românește ;
Ne trece cu vederea greșelile ce-am spus . . .
E greu tot începutul . . . Ș-acum cortina sus !

IOSIF VULCAN

Judecătorul : E deja a 37-a oară că sunteți condamnat.

Inculpatul : Bine înțeles, pedepsele mele te împoartă totdeauna ; dar că am fost achitat de 3 ori, de aceasta lumea nu vrea să știe.

Într'o școală :

Profesorul. — Măgarilor ! De ce ve obrăznicii ?
Oare nu știți voi că eu sunt cel mai mare între voi ? ! .

Tatăl (care prinsese fumând pe fiul seu George în vârstă de 14 ani) :

— Mē măgarule, m'ai vedut tu pe mine fumând la vârsta ta ? ! !

Sora Dolores.

Departe de sgomotul orașelor, spre resărit, între munți și între păduri de brași se ascunde o casă singuratică, vecinic închisă; păreții ei văruiți în culoarea sură o arată și mai posomorită decum este. Un mur înalt încungiură tot edificiul și grădina mare, prin care curge un riuleț ce isvoresce din pădurea din giurul ei. Timpul edificării acestui castel, acuma asil de femei, nu se știe. Ușile-i sânt mari ca niște porți în stil vechiu roman; unele din ferestri sânt gothice; iar de doue părți, unde se vede edificiul mai nou, în părți pătrate. Partea cea mai veche e mijlocul edificiului și capela din stânga, al cărei turnuleț se ridică cătră cer ca și o mână rugătoare.

În giur e liniște momentală, numai vântul rece de novembre se preumblă alergând prin grădina pustie culegând și ultimele frunze uscate de pe copacii tristi.

Oh, cât a putut suferi aceea care a edificat acest castel, — care a hotărât a trăi totdeauna singură, departe de lumea sgomotoasă, aicea între brașii totdeauna verși.

Secoli au trecut peste acest castel și 'n timpul acesta multe suflete zdrobite au aflat alinare între păreții-i monotoni; și multe inimi au simțit și mai aspru în singurătatea mută durerea sufletului lor.

Oh, cât a trebuit să sufere sau să spereze și acele ființe cari sânt acuma închise în acest asil, căutând alinare, odihnă, după chinuri mistuitoare!

Și cât au să sufere toate acelea care vor intra de acuma pe ușa aceea mare, hotărâte a nu mai eși în lume — nici odată!

Se dice, că acest castel a fost ridicat de o princesă nenorocită, care odată a fost frumoasă și fericită, dar într'un resbel i-a murit mirele iubit.

Atunci ea s'a retras aicea pe totdeauna, lăsând ca după moarte castelul să se prefacă într'un asil de femei, — unde să se poată retrage toate acele nefericite, cari nu doresc mai mult a trăi în lume, cărora nu le-a mai ramas nimic decât credința în Dșeu.

Ani au trecut și castelul mare a devenit neincăpător, căci multe au alergat aicea.

Ș-acuma sânt multe, aproape toate adunate într'o sală mare; unele coase, altele croiesc, cele mai bătrâne împletec ciorapi, pentru săraci pe serbători.

Fața lor palidă se distinge viu dintre hainele cernite; toate au în expresiunea lor o negațiune și o liniște cerească.

Este una între ele foarte frumoasă; fața ei arată multă durere și deseversită lipsă de resignație; poate de aceea, căci ea e cea mai tineră și cea mai nouă între sorori, deci durerea ei încă i arde viu sufletul simțitor.

Se scoală de pe scaun, pune cosetura la loc și se îndreaptă spre ușe, și de acolo spre capelă. Ingenunche înaintea altarului și începe a se ruga, câtă vreme pe fața ei se imprimă o durere nemărginită.

Privește sus, vede chipul Mântuitorului pe cruce și pe Maria plângând jos. Și o impresiune sguuitoare o pătrunde. Gândurile ei sboară repede în trecutul atât de frumos. Se vede fată serbătorită, fiica unui om bogat și cu poziție strălucită.

Și o trec flori. Nu se mai poate ruga, cum ar fi dorit, să-și verse tot sufletul în rugăciune, să-și destăinuiască durerile sufletului și să-și ceară alinare și mângăiere.

Gândurile ei rătăcesc de nou în locuința frumoasă de odinioară; vede valeții în uniformă, oaspeții de cari eră plină casa lor; vede pe bătrânul ei tată cu părul de tot alb, care ar fi jertfit ori ce pentru fericirea ei.

Și toate aceste au dispărut, ca fumul în aier.

A vădut pe iubitul ei tată strivit în corp și suflet, când cassarul băncii a defraudat o sumă colossală și a fugit; l-a vădut pe bătrânul atât de puternic odinioară, nimic, ruinat cu deseversire, ajuns la sapă de lemn, luptându-se cu greul vieții și murind în miserie.

Apoi i se părea că vede alt chip; sala de bal, unde pentru prima oră l-a vădut pe el, unde prima oră simția că sub privirea unui tinăr începe a tremură și pâlî.

Acela eră un locotenent tinăr.

Oh, cât l-a așteptat, cât a cređut că el va veni, că n'are s'o lase singură, în desperare; ochii lui au putut minți; ce-i dreptul, ei n'au schimbat nici o vorbă de amor, cu toate acestea el a putut simți că ea îl iubește.

Luni au trecut, — ea veghia tot la patul tatălui bolnav, obosită, desperată, așteptă, înzădar.

Într'una din zile veni o călugăriță, sora Maria, să-i ajute a îngriji pe bolnavul tată, ajuns în cele din urmă. Nu mult stătură împreună, căci ciasul sună, bolnavul muri. Și ea remase singură.

— Oh mamă, mamă iubită, dacă tu ai trăi, ar avé un scop viața mea, dar așa? Mai bine ar fi să mor, căci nu mai am putere să port greul vieții.

Pe când ea se tânguia astfel, deodată simți o mână fină pe umărul ei; își ridică ochii 'n sus și doi ochi blânđi, plini de bunătate și de milă, căutau la ea. Eră sora Maria care a auđit cuvintele ei.

Sora Maria începú să-i vorbească și tonul ei eră dulce; ochii plini de credință, fața-i palidă s'a înroșit de însuflețire când șicea:

— Copilă! — este o lume mai frumoasă, acolo găsim odihnă, dacă sântem destuli de tari a subjugă dorințele și pasiunile noastre; este siguritatea, unde sgomotul vanității un ajunge! Sântem moarte pentot ce se petrece în lume, dar trăim o viață ideală, pe care lumea nu o pricepe, inse pe noi ne fericesc, căci căile vieții noastre ne luminează speranța... Acolo înaintea unei desperate, care nu mai are ce iubi în lume, i se deschide un farmec nou; cine intră acolo, aceea moare pentru lumea dinafară, rupe toate legăturile ce-au legat-o de viața esternă; dar mormentul care ne acopere nu e locul peririi, ci renvierea sufletului. O! dacă ai avé numai puțină credință, ț-ai pute găsi mângăierea dorită.

Sora Maria tăcú.

Fata privi uimită la ea și în momentul acela o apucă un dor să meargă și ea acolo:

— Sora Maria, aș pute merge și eu acolo?

— Tuturor nefericitelor, cari se doresc la noi, poarta ni-e deschisă. Dar după ce au intrat, ușile se închid pe veci, de acolo nu mai poate eși.

— Sora Maria, eu merg cu dta.

Ș-acuma de doi ani e aicea. Sufletul ei lacrimază încă; dar o să uite și va deveni ca celelalte sorori.

Ca trezită șoptia iarăș începutul rugăciunii: Doamne, nici odată nu ne părăsește!

— Sora Dolores!

Nici un respons. Starița asilului veni mai aproape, puse mâna pe umărul ei, o trezi cu ton blând.

— Sora Dolores!
— Pofțiți?
— Ai să mergi în oraș la un bolnav greu. O damă bătrână te cheamă la căpăteliul fiului seu rănit. Ea nu mai poate să-l îngrijească, e obosită, trebuie să mergi.

— Care soră vine cu mine?
— Sora Maria.
— Sânt gata.
— Trăsura ve așteaptă.

O căleasă închisă sta înaintea porții, surugiul friguros se învăli în blana-i mare, iar ele se acoperiră cum putură în rassa lor neagră. Căleasa porni. Ambele șoptiau încet rugăciunile. Nu peste mult apărură orașul ca într'un vâl închis, din care se ridicau turnurile bisericilor. Pretotindeni tăcere, numai vântul de toamnă sueră trist și infiorător.

Căleasa a intrat în oraș și s'a oprit înaintea unei case mari.

Sororile s'au dat jos și au sunat. O servitoare somnoroasă le-a condus într'o odaie, rugându-le să aștepte până ce va anunța la dna că au sosit.

— Dna de cinci zile, și noapte, e tot lângă bolnav și-i obosită grozav.

Peste câteva minute intră o damă frumoasă, mai în etate. Pe fața ei palidă se vedea o durere nemărginită.

Eră mama bolnavului. Ea primi pe cele două sorori cu afabilitate și le rugă să îngrijească pe fiul ei, unicul fiu, care se sbuciumă'n dureri, căci ea nu mai poate, i-au secat puterile.

Sororile o priviră emoționate și cu compătimire.

Sora Dolores se întoarse spre sora Maria și-i duse: Soră, dta ești mai trudită; mergi de odihnește puțin; până atunci voi veghia eu lângă bolnav.

Sora Maria se învoi, iar tinera sora Dolores intră la bolnav.

La căpăteliul aceuia sta drul de regiment, petrecând cu luare aminte încordată toate fazele boalei. Bolnavul dormia întors spre părete.

Vedând pe sora de caritate, medicul i-a dis încet, că nu mai e mântuință și dându-i oareșcari instrucțiuni, eși.

Sora l-a ascultat emoționată și s'a așezat în fotelul de lângă pat.

În momentul când drul eși, bolnavul s'a deșteptat, și-a rădicat mâna spre rană, scoțând un suspin nădușit.

Sora s'a sculat, se apropiă de el și cum i-a vădit fața, cădu în genunchi înaintea patului, iar fața ei palidă se făcu și mai palidă.

Bolnavul începă a vorbi iară dîcînd: Ah Dne! — ajutați să me întorc, mamă! Sau cine-i aicea?!

Ea se scolă repede, îl cuprinse cu brațele tremurând și-i ajulă să se întorcă.

În clipa aceea, bolnavul zărindu-i fața, se făcu galben ca ceara. Voiă să dîcă ceva, dar un cuvânt nu a putut rostî; după un chin lung gîngăvi:

— Alma! și întinse mâna spre ea.

Sora ingenunchiă înaintea lui.

El începă iară a vorbi prîndînd mâna ei albă:

— Ai venit dragă să me veți? De ce te-ai ascuns de mine? Oh, cât te-am căutat! Astfel trebuie să te reved! Alma! iubită Alma! nu m'ai iubit, căci nu m'ai așteptat. Vai! — eu mor Alma, vai! — me doare și rana și sufletul, — dragă. Ce mult, ce nemărginit de mult te-am iubit; te iubesc și acuma, Alma! Te voi iubi și din mormînt... Te-am căutat; să te mân-

găi după ce ai perdut pe tată-teu, dar nu te-am găsit. Nu m'ai iubit, nu me iubești, Alma, ângerul meu.

Ea i închise gura cu mâna, pe care el o apucă convulsiv și puse pe ea o sărutare lungă și ferbinte. Un șiroiu de lacrimi izbucni din ochii lor. În fine ea se ridică și duse:

— Iuliu, fi liniștit, nu te irită, că-ți strică.

— Nu dragă! — Alma, nu-mi strică, respunse el; nu me pot liniști până nu-mi spui că me iubești!

Fără să știe ce face, ca scoasă din minți, buzele-i tremurând șoptiră vorbele:

— Te-am iubit, Iulie și te iubesc.

Ochii lui străluciau de fericire. Abiă un moment ținu fericirea aceasta; dar a fi fericit un minut încă e destul în lumea aceasta trecătoare.

— Iubește pe mama! i șopti el și apoi plecându-și capul obosit pe perinile albe, adormi...

Cătră sară clopotele anunțau că Iuliu a murit. Mama neconsolabilă își frângea mâinile că ș-a perdit ce-a avut mai scump în lume. Sora Dolores voiă s'o mîngăe, dar o podidiră lacrimile și cădu în brațele ei. Astfel pîngînd amîndoue, se țineau îmbrășișate, ca mamă și fiică, fără să poată rostî o vorbă...

Sororile din asil s'au înmulțit cu o damă, cu păr alb; ea totdeauna se preumblă cu sora Dolores și numai atunci se simte mîngăiată, — dacă poate să fie cu ea.

Sora Dolores e palidă. Acuma și pe fața ei se vede abdicarea, resignația și o liniște sublimă, căci acuma nu o mai leagă nimica de lumea aceasta.

OLGA DORINA PORUȚIU.

S e a r a.

(Din Schiller, în formă originală.)

*Coboară-te, deu strălucit! Firea 'nsetează
De-al zorilor limpede plîns; omul tânjește.
Greu, tot mai greu trag fugarii,
Caru-ți cârmășec-l în jos!*

*Iată, din undele mării cine te cheamă?
Cine-ți zîmbește așa blînd — inima ți știe?
Haide, arîntă-ți fugarii;
Thetys dirîna-a zîmbit!*

*Jos de pe car și fuga în largele-i brațe
Sare cârmăciul. Cupido frîna i-o smulge,
Lin s'au oprit și fugarii
Bînd rîcorosul Ocean...*

*Pe ceruri în sus, blîndă, cu pas liniștit
Splendida Noapte se urcă — dîmă de farmec și-amor
Omule, dormi și iubește...
Phoebus adoarme și el.*

București.

C. XENI.

UN PAHAR DE ŞAMPANIE.

Cum a câștigat Toderuca raiul?

(Poveste din popor din Sătmar de sub Codru.)

(Fine.)

Înainte de a părăsi sălașul, a întrebat Isus pe Toderuca, că ce ar pofti el pentru sălaș, și pentru cină ținându-i: „Ori ce vei cere de la mine, și se va da ție; cugetă-te deci bine ce ai să ceri!“ Ce auzind Părasca, îndată începă a-i șopti bărbatului seu, să ceară: „boi, vaci, cai, măgari, oi, bani“, — și de ale — ca ale. „Taci tu muere!“ țiece Toderuca, „că de aceste ne putem noi surzu (câștigă) cu furțișagul“. — Și cugetă — cugetă Toderuca, că oare ce ar cere; — între acestea se apropie Sân-Petru de el și i șoptește să ceară raiul, înse Toderuca nu primește sfatul cugetând întru sine: Ce am eu cu raiul, nu-i de mine raiul, acolo numai oameni ne omenie merg, dar nu tâlhari.

A întrebat Isus a doua oră de Toderuca, că ce poștece pentru sălaș și pentru cină, cugetatu-s'a dară; dar Toderuca se roagă să mai aștepte o țiră, căci nu s'a hotărit încă să ceară. — Nu peste multă vreme îl întreabă Isus a treia oră. Atunci Toderuca a respuns, că nu poștece altă ce decât un tuțet de cărți de jocat; dar alea așa să fie de frumoase, că cine numai le va vedé, îndată să se pună la joc cu el, și apoi de dobândit tot el să dobândească. I țiece Isus: „Bine fêtul meu!“ vei căpétă cărți de cari ai poftit!“ După aceea s'a întors Isus cătră Părasca și i-a țis: „Și ție fiiică îți voi împlini dorința, ce i-o vei avé ađi întie-oră!“ — După cari cuvinte ș-au luat cu toții remas bun de la căseni și au alergat la drum, să meargă mai departe.

Părasca înse abia că au eșit, drumarii din casă, îndată a și început a se îndoi în făgăduința ce i-o făcuse Isus, și începă a se tângui cătră Toderuca ținându-i: „Héi bărbate! omul acela ne-a aituit (amăgit) pe noi; ala nu ne va împlini dorința în veci!“ „Da cum!“ întreabă Toderuca, „doară tu ai și dorit ceva, și nu ți s'a împlinit dorința?“ „Ba nu!“ respunde Părasca. „No dapoi ce îți umblă gura, că îndată îți trag o palmă“, răsti Toderuca. „Da șcii ce, femee?! Doreșce numai ceva, să vedem nu ți se va împlini dorința!“ Apoi nana Părască flământă fiind, ce să poștească alt ceva decât un cărnaț bun, care apoi așa să fie, că în veci să nu treacă, ci pe cât va mușcă din un capét, pe atâta să se lungească celalalt capét. (Fieșce că cărnaț de gâscă a poftit jupâneasa Părască, de oară-ce în resărit nici pe atunci nu mâncau carne și cardaboși de porc.) Și ce să veđi? abia că a dorit Părasca aceasta, îndata-i mare s'a și aflat cu un cărnaț de un stângen de lung, carele nu eră nici rece — nici ferbinte, nici prea sărat — nici prea pipérat, ci cum e mai bun de mâncat. Dar fiind că Părasca s'a fost îndoietă în făgăduința lui Isus, a fost deci pedepsită prin aceea, că cărnațul pomenit i-a crescut de nas; și de oară-ce dorința Paraschii a fost, că cărnațul să nu mai scadă, ci pe cât va tăia din el, pe atâta să crească, așa dară nana Părască și ađi ar fi cu cărnațul sub nas, dacă ar mai trăi. — După ce s'au săturat badea Toderuca de cărnaț cu boarea lui, s'au ca mai dus și ei la piaț ca să tērguiască, ce Toderuca cu bucurie făcū cu atât mai vėrtos, căci armeanul chiar cărți de jocat vindea, și pe cum șcim de mai nainte, Toderuca tocmai de acestea a fost cerută de la Isus. Ce se mai bucură Toderuca, când armeanul, fără să ceară de el ceva, i

dădū un tuțet frumos de cărți de jocat ținându-i: „No iaca Toderucă, mai mult nu ai lipsă, să mai furi, căci cu cărțile acestea, — ori și cui le vei arată, acela îndată te va rugă ca să te joci cu el, și apoi, — tot tu vei dobândi!“ Așá s'a și întēplat, — că Toderuca cum a prins cărțile în mână, s'a și dus în crășmă să bee o cupă de vin, sētos fiind de cărnațul ce-l măncașe mai nainte, și îndată ce au vėđut cărțile niște domni nădrăgari, cari erau în crășmă, s'au și imbiat la Toderuca ca să se joace cu ei, ce Toderuca bucuroș împliniă șciind prea bine că numai el poate dobândi cu cărțile acestea. Și a mai dobândit Toderucă la bani, și a mai dobândit la bani, așa că abia i-a putut duce acasă el cu Părasca și cu cei unspredece soți ai sei, cu cari până acoalea umblă a jefui. Și din banii dobândiți Toderuca și-a zidit o curte frumoasă, ca și care n'a mai fost încă nici în Ierusalim. Ba și ortacilor sei le-a dat bani destui, așa că de aci în colo n'au mai avut nici ei trebuința ca să fure și să jefuiască.

Toderuca a avut o viață foarte lungă, căci Isus i-a dat vreme destulă ca să se întoarcă, și să se facă vrednic de viața vecinică. Toderuca a și făcut mult bine — mai ales avea mare bucurie, dacă putea ajutoră pe cei săraci, de cari erau foarte mulți și pe acele vremuri. După ce înse a ajuns cele mai adânci bătrânețe, și după ce i-a murit soția, și toți ortacii lui, a venit și la el moartea, să-i iee viața. Înainte de moarte înse a lăsat celor de lângă el, că după moarte să-i pună și cărțile cele de joc în copârșeu (coșciug) și să le îngroape cu el, ca să se poată jucă de-a cărțile câte-odată și în cealaltă lume, așa când nu va avé alta de lucru. Dorința aceasta apoi i-a și împlinit cei de lângă el.

Îndată ce a murit Toderuca, sufletul lui a și mers de-a dreptul la raiu, înse ajungând acolo a aflat porțile încuiate, — a hurducat deci la ușă, ca să i-o deschidă. La ce Sân-Petru, la carele stau cheile raiului, îndată a întrebat: „Cine-e la ușă?“ „Eu sânt!“ respunde Toderuca, — „tălhăroiul cel vestit, care v'am dat sălaș și de cină când ați umblat pe pământ!“ „E, îmi aduc aminte de tine!“ — țise Sân-Petru cătră Toderuca, — „dar când ți-am spus să ceri raiul, atunci ai țis că cărți de jucat îți trebuie ție, nu raiul; așa dară nu ești înscris aici în protocolul raiului!“ — „Dapoi unde să merg dară, dacă nu-mi dați loc aicea?“ — întreabă Toderuca. „Mergi în iad!“ — i respunde Sân-Petru, — „dacă nu ai cerut atunci raiul de la Isus; mergi numai în iad, că acolo sânt toți ai tei!“ — Deci Toderuca n'a avut în cătro, s'a dus dară la iad, dar și acolo a aflat porțile încuiate; înse îndată ce a bătut la ușă, a și venit un puiu de drac, care eră la ușa iadului. Acesta apoi întreabă: „Cine e la ușă?“ „Eu sânt, Toderuca, tălhăroiul cel vestit și aș vré să me joc cu voi de-a cărțile o leacă!“ — respunde Toderuca. La cari cuvinte drăculețul a și început a căută numele Toderuchii în protocolul iadului, dar nicăiri nu l-a aflat. Și fiind că foarte multă vreme l-a cotate, fără ca să-l afle, Toderuca, care eră și alt cum iute la fire și nerăbdător, a început a pisă cu măciuca în ușa iadului, ca o să-l lase în lăuntru, o să-i deee drumul, căci el n'are vreme să stee pandur la ușa nimēru. și-ntre aceste apoi a sosit dracul cel mai mare, adeca Mamonul, cu mai mulți ficiori lângă sine, ca să-i arate Toderuchii cu cine și-a făcut el treabă; și cu ochii înfocați de mânie a poruncit celui de lângă poartă, să lase în lăuntru pe omul ăl de silă; dar venind Toderuca în lăuntru cu cărțile cele de ju-

cat în mână, Mamonul, cum a zărit cărțile cele frumoase, a și căpătat poftă să se joace o leacă în cărți, la ce Toderuca bucuos se invoese. S'a pus dară Toderuca la cărți cu dracii, și abia în un pătrar de cias mai toți banii dracilor i-a dobândit, așa încât dracii n'au mai voit să se joace în bani de-a cărțile cu Toderuca. Și Toderuca nici nu s'a prea supărat pentru aceea, căci nu mai putea suferi mirosul greoiu al dracilor, dar totuș a mai pus un „vizi“ de 13 milioane, dracii inse n'au avut atâția bani, deci Toderuca le-a dat sfat să pună ei contra, celea 12 suflute a ortacilor sei și a mucrii sale, căroră nici așa nu le prea iau folosul, — la ce dracii cam cu greu, dar totuș s'au in voit, și Toderuca apoi și acest „vizi“ l-a dobândit. Atunci dracii se mâniară foc pe Toderuca și prindându-l de chică l-au isbit afară din iad.

Așa dară Toderuca nost a câștigat ortacii și muiera sa din stăpânia dracilor și s'au dus apoi cu ei cu tot la Sân-Petru, ca să-l lase în raiu, căci în iad nu-i dau loc nici lui nici soților sei. Și acuma a umblat cu mai mult noroc Toderuca, de oară-ce când a sosit la poarta raiului, și a bătut să i-o deschidă, eră chiar la poartă și Isus. Deci când a bătut la ușa Toderuca, iarăș a întrebat Sân-Petru că: „Cine-i la goartă“? „Eu sânt, Toderuca, tâlhăroiul cel vestit cu cei 12 soți ai mei, și ne rugăm să ne lași în lăuntru“! Dar Sân-Petru iarăș i-a respuns ca și mai nainte, adeca: „Spusu-ț-am atunci ca să ceri raiul, dar atunci nu ți-a trebuit, așa dară nu ești scris aici în protocolul raiului“! — „Bine“! ȋice Toderuca, — „dar nici nici voi nu ați fost scriși în protoeolul meu ca să ve dau sălaş și totuș v'am dat“!

Și aușind Isus cuvintele acestea, indată a întrebat de Sân-Petru, că pe cine nu voeșce să lase în raiu: „Pe Toderuca cela ce a cerut cărți de jocat, în loc să ceară raiul“! — respunse Sân-Petru. „Dapoi nu l-am înscris eu în protocol“? — întreabă Isus. — „Nu“! — respunde Sân-Petru. — „Da cum să nu-l fiu scris“? — ȋise Isus. „Ian caută și veđi numărul 14“! Și în adevăr! acolo în locul cel dintău a fost scris Toderuca cu Părasca, — și cu cei 11 ortaci ai sei. Atunci întreabă Sân-Petru de Toderuca: „Adusu-ți-ai soția și ortacii tei“? „Acı sântem cu toții“! — respunde Toderuca. — „No atunci intrați în lăuntru“! — ȋise Sân-Petru cătră ei, și le-a deschis poarta raiului!

Deci dară Toderuca, tâlhăroiul cel vestit, pentru un sălaş și pentru o cină, a intrat în raiu cu toți ai sei; — așa-mi povesti taica, iară eu ve povestii domnielor voastre.

MICHAEL VIDA.

Cugetări.

Prin moderația elogiurilor noastre ne rănim mai reu amicii, decât am rani pe inamici prin escesul criticilor.

*

Virtutea e intocmai ca o floare care nu poate creșce în ori-ce loc.

*

Toți sperăm într'o lume mai bună și pe nici unul nu ne bucură ea.

*

Înainte morții nu există protecție.

Dor de soare.

*Sfinte Soare-așă să fie?
De mi-ai fi berlant cumva
Și atâta fudulie
Par că tot n'ai arătă...*

*ȋile 'ntregi strunit de norii
Cari până se așađă,
Pân' la uși, cuvântătorii
Nu trimiți macar o raxă.*

*Și, măhnită mai e Fieea
Zău, pe legea de creștin,
Când nu-ți vede-strălucirea
Într'o mare de senin.*

*Pomii, fără 'mbrăcăminte,
Subt privirea ta de aur,
Nu-și mai aduceau aminte
De asprimile lui Faur.*

*Ađi, cătându-te xădarnic,
Subt al xărei brău noros,
Tremură de-un gând amarnic:
Lung e Faur, fioros!..*

*Din așa posomorire
Gândul viefii ți se toarce
Fără dor și hotărire:
Ai plecă făr a te 'ntoarce,*

*Ai luă o bardă 'n mână
Să mai faci ceva încai
Și nu-ți vine la 'ndemână,
Și în loc pe gânduri stai...*

*Diua uite-așă se trece
Fără spor și voc bună...
Doamne, ține vremea rece,
Dar cu soarele 'mpreună.*

*Of! mi-e dor, mi-e dor de soare:
El mi-e viefă, spor, noroc:
Vino vară, pe ogoare
Să-l simțesc potop de foc!*

N. RADULESCU-NIGER.

Schițe din Italia.

Roma.

(Urmare.)

Capitolium.

După ce am văzut mormântul lacare s'au închinat atâtea capete ilustre, și după ce am văzut atâtea zidiri vechi și moderne, atâtea palate și obiecte de artă și atâtea lucruri toate la fel și chip întocmite și aranjate, imi iau voie, stimate cetitor, a te conduce acum pe capitoliu. Se dice, că cu prilejul zidirii s'ar fi aflat aici un cap de om întreg (caput Toli), și de aici numirea de capitolium.

Aici vom ajunge urcând o scară cu sute de trepte, scara lui Buonarotti; și stând pe treapta cea mai de sus, suntem în locul unde odinioară când erau aici stejari seculari, Romul a deschis asil; unde mai târziu a domnit Joe cel puternic și executorul poruncilor sale, senatul roman. Dar stejarii seculari, întocmai ca cununile și palmele — insignele biruinței, s'au nimicit; biserica lui Jupiter s'a ruinat, iar senatul falnic care regi înalță și depunea și care porunci la jumătate de lume împărția, a dispărut — a amuțit.

Despre biserica lui Jupiter, în care adese-ori ținea senatul adunare, diceau Romanii, că până va sustă biserica aceasta, până atunci imperiul roman va fi tare și neînvins. De aici frica ce a cuprins poporul roman când în an. 83 în. de Chr. a ars biserica. Tacit dice, că aceasta a fost una dintre cele mai mari nenorociri ce a îndurat poporul roman. După moartea lui Vespasian de trei ori a ars, dar Domitian de nou a zidit-o.

În locul unde odinioară era rezidența părintelui tuturor țărilor, ați stă biserica Ara coeli. Dar să procedem în rînd: de loc ce am ajuns în culmea capitolului, vedem în stînga o colibă îngrădită cu gratii de fier și în acea doi lupi, în amintirea că Romul și Rem au fost lăptați de lupoae, iar de două laturi statuele uriașe ale lui Castor și Pollux, apoi trofee cioplite în peatră din vremea marelui Cesar; în mijloc statua ecuestră a lui Marc Antoniu, care reprezintă pe împăratul cum își întinde mâna în mod binevoitor asupra Romei. De două laturi sînt două muzee și în față cu treptele palatului senatului orașănesc.

Savanții germani și italieni și ați dispută, (dar oare când nu dispută savanții?) că oare în ce loc și în care parte a fost capitoliu, și că unde a stat biserica lui Jupiter? că unde a stat biserica, deja am amintit, dar că în ce loc ar fi fost cetățuea capitolului, numai se dă cu socotoală, că ar fi stat în partea sudvestică a colinai.

În foisoarele museelor capitoline în parter am

aflat statua colosală a lui Marle, iar în etaj sînt statuele: Flora, Isis, Amazon, Faunus (copie de pe cea a lui Phidias) și Antinous. Cel mai pompos obiect de artă din sala din etaj, e statua unui gladiator muribund. În o sală separată am dat de statua renumită a Vinerei (Venus) din capitoliu, despre care se dice, că ar fi opul daltei lui Scopas, elevul lui Praxitele. Canova, sculptorul renumit cu statua Venus din Florenza (palazzo Pitti) a voit să întrecă pe aceasta, dar nu i-a succes, că a produs numai o imitație; drept ce pe drept cuvînt îl putem afirmă pe Canova de elevul lui Scopas în arta sculpturei.

Să dicem acum adio capitolului, pe care gășele din biserica Junonei l-au putut liberă din mâinile Galilor cari au devastat Roma; dar omenimea pe lângă toate sforșările nu e în stare a-i redă frumuseța și gloria antică.

Cine a fost odată pe capitoliu, de la sine se înțelege, că trebuie să caute și stînce tarpejă, de pe care a fost aruncat în prăpastie M. Manliu, eroul capitolului și liberatorul Romei.

Și dacă ne vom întrebă, că în ce stă motivul, pentru care Manliu a trebuit atât de mișleșce să moară? — vom află, că acesta e un exemplu ce pururea a stat și stă de învăț înaintea oamenilor, că adevă distanța între cea mai supremă glorie și între abisul celei mai infernale căderi este numai de un pas și nu mai lungă. L-a aruncat în abis nu ambiția după domnie, ci însași popularitatea de care s'a bucurat; la care mult a mai contribuit și invidia nedumerită a patriciilor romani. Invidia bat-o focul s'a încuibat și se încuibă pretotindene în inimile muritorilor. Și ce e cauza la aceasta? — bag seamă așa e firea omenească, că de es. cerșitoriu care cerșeșce și se va ietă pe la respântii, ureșce din tot sufletul seu pe celalalt confrate cerșitor, care șede lângă dînsul, asemenea ca el amărit și dogorit, dar ca să invidieze pe bogatul ce-i tinde denarul, nici

că-i trece prin minte. Fiind vorbă de un exemplu din istoria Romanilor, nici că l-aș pute mai potrivit ilustra cu altă, decât cu proverbiul latin: „Figulus figulum odit“; atari figuli adevă olari erau și patricii îmbuibati ai Romanilor. Așa s'a întemplat la Romani cu toți aceia pe cari îi avea în drag poporul, începînd dela Casiu până la frații Grachi, toți erau persecuati și în mare parte uciși. Stînce de unde a fost aruncat Manliu în prăpastie stă și acum, care nu e prea mare, dar totuș este atîta ca aruncat cineva de-aici să-și poată frînge grumazii.

Descendînd de pe capitoliu, ne stă înainte forul roman.

(Va urmă.)

T. Bulc.

Frate și soră.

SALON.

Umanitate și progres.

(Dumitru Stăncescu: „Crâmpeie“, București, 1897. Editura Lito-Tipografiei „Populară“.)

Se afirmă, că sunt multe căi ce duc la progresul omenirii. Eu consider afirmația asta de falsă și susțin din potrivă, că foarte puține sunt căile adevărate ce duc la adevărat progres. Mulțimea inse se ia după părerea cea dintâi. Se respiră pe toate căile, puterile se destramă, se împart în curente mari și mici și dau înainte, fără a socoti, dacă ținta la care tind va fi țintă pozitivă sau nu. Și fatal este, că mulțimea inconștientă se imbulzește mai mult pe acele căi, este cuprinsă mai mult de vârtejul acelor curente, cari sunt mai protivnice progresului. Putința, de a observa și studiază aceste paradoxe sociale, este dată îndeosebi în orașe mari, cari sunt obârșile progresului și terenul prielnic de luptă și de încrucișare al multelor curente. Aici te poți convinge, cât de mulți bătătoresc căile cele lăaturalnice și glodoase și cât de puțină caută pe cele drepte. Nămolul are farmec imens pentru oameni, a căror rațiune și inimă sunt nămolite.

Un observator profund al acestor frământări sociale, un cunoscător temeinic al lor, este dl Dumitru Stăncescu, destoinicul director al „Bibliotecei pentru toți“, cunoscut atât de bine și pe la noi din întinsa-i activitate literară. În noua sa lucrare literară, volumul „Crâmpeie“, apărut de curând, dl Stăncescu se afirmă de compion devotat progresului. În o serie de articole, mai corect schițe instantanee, face psihologia progresului Bucureștilor. Ne redă crâmpeie de o curată gândire și simțire, cari toate sunt niște bine rotunzite silogisme, ale căror precise conclusii, toate la oală, dau o doctrină din domeniul etice. Doctrina dlui Stăncescu este: *Prin umanitate la progres.*

Aceste două concepții, în timpul din urmă atât de îndepărtate una de cealaltă, dl Stăncescu tinde a le apropiă, dovedind prin povestiri și exemple reale, că singurul temei solid al progresului este umanitatea, din care de sine rezultă îndemnuri și porniri nobile. Și acest temei autorul și-l dorește neamului seu, țării române, pe care o iubește cu multă căldură.

O inimă mare și generoasă, un suflet gingaș și simțitor, și dragoste de înaintare a neamului seu vorbesc din „Crâmpeie“ dlui Stăncescu. Autorul cunoaște și apreciază pe om, ființele organice inferioare omului, animalele și plantele și iubește în consecință natura întreagă, compusă din complexitatea acestor elemente. Morala de care în toate e condus, este aceeaș: progresul omului e condiționat de ființele inferioare; raportul ce trebuie să existe între om și aceste ființe își are baza în umani tatea ceiuă dintâi. Fiecare om își are cercul seu de activitate, este stăpân peste acest cerc, este domn peste o lume mică. Lumea aceasta mică inse este compusă din alți deci și sute de factori și agenți, supuși stăpânitorului-om. Față de acești supuși stăpânul să nu fie tiran, să nu fie crâncen și fără socotință, ci cu considerarea că — sunt organice, viețui-

toare și ele, aceste supuse ființe. Numai în așa chip de întocmire a normelor de viață putem progresa... Sunt aceste principiile improspătate (căci preceptele creștinești sunt de mult date uitării) ale etice și sociologiei, răspândite îndeosebi de Herbert Spencer, cunoscutul sociolog englez.

O mare parte din „Crâmpeie“ dlui Stăncescu se ocupă de animalele ce stau în serviciul progresului omenesc. Respectul vieții animalelor este o idee ce-l însuflețește și-l determină la espunerea vițiilor ce observă pe strădele Bucureștilor. I se rupe inima, vădând d. e. cât de maltratați sunt cai de la trăsuri și tramvaye. Face apel la primariul orașului, să pună sfârșit abuzului de a stărpi în mod barbar câinii de pe stradă. Mânecând din principiul, că suferințele acelor cari nu se plâng sunt cele mai grozave, autorul învoacă mila oamenilor. „Să ne fie milă de aceste biete ființe dintre cari unele ne ajută atât, iar altele sunt așa de credincioase, — poate singurii adevărați prietini. Să le tratăm bine, căci sunt suflete ca și noi și — cine știe? — poate că încearcă și dureri morale, tot ca noi?“ („Animalele“.)

E natural, ca din ideile aceste să se nască dorința de a înființa o societate protectoare de animale, după chipul societăților de felul acesta din alte capitale. Am cetit și eu chiar în zilele trecute o dare de seamă a unei societăți împotriva vivisecțiunii animalelor. Societatea aceasta (residă în Viena) are sute de membri și desvoaltă o febrilă activitate pentru ocrotirea animalelor. Zelul ei e frumos, scopul măreț și umanitar, — inse esagerația încă e mare. Abusuri se pot delatură, inse vivisecțiunea animalelor, reclamată bunăoară de știința medicală pentru preparate și medii tocmai în interesul progresului, — totuș nu ni se pare abus. Este poate aici o mică colisie a principiilor de umanitate, inse nu se poate delatură. Ori cum ar fi inse, o „societate protectoare de animale“ are loc în ori ce oraș și încât pentru București, necesitatea unei astfel de societăți este îndeajuns dovedită în notițele dlui Stăncescu.

Din adorațiunea naturei se esplică și glasul ce autorul îl ridică întru apărarea plantelor, a pomilor și florilor. Vede barbariile ce se comit, cum copiii rup fără cruțare cracile pomilor, smulg florile, — și în paralelă cu aceste moravuri pune educația morală ce o au băeții în direcția aceasta prin Germania, Englitera și pe aiurea, unde copiii în școală învață a iubi și ocroti arbori, flori și natura cea mare cu frumsețile ei. De ce să nu fie și la noi astfel? întreabă autorul.

Mai elocuentă este filosofia morală a dlui Stăncescu când apără și ridică demnitatea omului, când tinde a sădi în inimile noastre sentimentele de datorie, de milă, de iubire de familie, de condescență, bunăvoire și altruismul. Astfel se adresează la învățători, ca să învețe pe băeți, cum trebuie să respecte religia și bătrâneța, cum să iubească pământul și țara, cum să fie supuși fără să fie servili, cum să fie demni cetățeni ai unei țări demne. Cere caracter și educațiune. („La Țară“) lată cât de frumos știe apără d. e. caritatea feminină.

„Onestitatea fetelor trebuie să fie deplină. Trebuie „ca atunci când se va înfățișa cel care le va da numele, ele să nu aibă în trecut nici o sărutare, luată „sau dată pe furiș, să nu aibă a-ș aminti de nici una „din acele scrisori pe care multe fete sunt așa de gata „a le scrie, trebuie să nu aibă a-ș aduce aminte nici „măcar de vreun cuvânt care să fi fost o pangărire a

„curățeniei lor depline, — căci reutatea veghiază, cu-
vintele scapă cu înlesnire și o singură bănuială, cât
de mică, poate strică un viitor strălucit, poate amări
o viață de om. Șciți cum judecă lumea: de unde nu
e foc, nu ese fum. De multe ori, ce e drept, foc n'a
fost, abia dacă a licărit o scânteie, care s'a stins în-
dată, fără să fi ars nimic; dar veți că, în ce privește
cinstea unei fete, nu trebuie să fie vorba nici măcar
de scânteie“. („Cinstea Fetelor“.)

În felul acesta de apărare a demnității și cinstei
omenești zace o bună parte a eticei întrupată în arta
marelui Tolstoy, care chiar în contemplarea demnității
omenești își are culminațiunea.

Toate aceste teorii și tendințe ale dlui Stăncescu
au un singur scop, măreț și ideal: de a contribui la
progresul țării, în care s'a născut, la prosperarea și re-
generarea ei. La teoriile de mai sus adaage înse și al-
tele de natură practică, indică și alte căi, fără cari țara
nu poate progresa. Industria, agricultura și comerțul
cinstit sunt după moralitate și inteligență cele de că-
petenie exigențe ale progresului. În direcțiile aceste
România stă destul ne reu. Foarte bine observă auto-
rul: „Facem funcționari, militari, căutăm a face sa-
vanți, dar nu facem oameni practici, oameni întreprin-
dători. Sântem înapoiți, mergem reu și pe nime nu
lasă pustia de politică să facă ceva“. („Funcționarii“.)

Ace aș spirit practic de observație, aceleși pro-
bleme de economie națională sunt întretesute și în par-
tea a treia a volumului dlui Stăncescu, în care descrie
„Treișeci de zile în Elveția“. Face o descriere
reală a stărilor de lucruri în Elveția, trage o paralelă
între aceste și între stările din România și — de și în
defavorul Românilor — paralela asta e instructivă și
e făcută anume să instrueze. Câte am avé de învățat
— dice autorul — de-am șci să vedem! „Și într'alt
loc: „Ce cioarele, când oare ne-om mai civilisă?“ . . .

Tot ce se poate imputa acestei descrieri a zile-
lor petrecute în Elveția este, că e total lipsită de poe-
sie. Prea a privit autorul toate cu ochiul practic, prin
prisma realității simple și cu dorul utilizării și prea
puțină poezie a vădut pe plaiurile și lacurile Elveției.
Prea a fost scrutător și obiectiv și prea puțină aten-
ție a dat frumuseților extraordinare din brațele Elveției.
Tablourile puteau fi zugrăvite în mai abundante co-
lori, cu mai multă vervă și artă, ceea-ce nu-l impe-
decă pe autor a-ș trage concluziile dorite.

La mijlocul volumului găsim doue biografii, 1, a
lui Emile de Laveye, fost profesor de economie națio-
nală la facultatea din Liege; și 2, a regretatului poet
și prosator român Traian Demetrescu. Aceste doue bio-
grafii nu erau tocmai potrivite pentru acest volum,
căci nu concordează cu tendințele „Crâmpeiilor“. Cred
înse că autorul a ținut să reproducă aici biografia lui
Laveye, a marelui filoromân, pentru că propagă aceleși
idei mărețe, ce le propagă și autorul. „Laveye avea
idei largi și generoase de frație și libertate, de morală
și justiție, a luptat să ridice pe cei căduți și a stêrnit
simpatie pentru acei din omenire, cari erau slabi și
asupriți“ . . . Să nu fie acesta totodată și portretul au-
torului nostru? Eu dic da.

Încât pentru Traian Demetrescu, ale cărui scrieri
(sunt multe cu cele postume cu tot) îl desvêlesc de un
scriitor — durere prea de timpuriu decedat — înzes-
trat cu mare talent, — autorul ne dă o biografie foarte
necompletă. Ne bucurăm înse aflând, că autorul a fost
un prietin intim al scriitorului regretat, că are scrisori
o mulțime de la dânsul, — împregiurări ce-l vor servi

la o altă biografie mai fidelă, la un studiu mai amê-
nunțit asupra lui Demetrescu.

Acesta este conținutul „Crâmpeiilor“ dlui Stân-
cescu. Volumul atât e de interesant și îmbelșugat de
idei și învățături, încât ne face bine cetindu-l. Despre
formă, limbă și stil, a vorbi e de prisos, căci numele
autorului le garantează. Sfêrșesc prin a dorii mulți ce-
titori „Crâmpeiilor“.

Sibiu, faur 1898.

IL. CHENDI.

Ilustrațiunile noastre.

Un pahar de șampanie. Carnavalul a trecut. Cele
din urmă acorduri ale muzicii de dans au sborat. To-
tul a fost un vis frumos. A fost și nu mai este. Nu-
mai focul șampaniei mai arde încă prin sânge. Ah!
cât a fost de dulce și de 'mbêtător! Și n'a fost decât
un păhărel. Numai un păhărel.

Frate și soră. N'au pe nime în lume. Le-a mu-
rit și tata și mama. Au ramas singuri, fără dragoste,
fără mângăere. Cum nu s'ar iubi?! Sânt mici. Cum
nu s'ar sprigini?! Sânt nefericiți, cum nu s'ar mân-
găia?!

LITERATURĂ și ARTE.

Șciri literare. Dl D. C. Ollanescu lucrează la o
comedie istorică din vremea lui Stefan cel mare, un
ce aproape unic în literatura noastră dramatică. — *Dl*
T. V. Gheaja a scos la lumină în Gherla un volum
întitulat „Risele și zimbete“.

Sesiunea generală a Academiei Române din Bu-
curești se va deschide marți în 3/15 martie, la ora 1
după miazăzi, în sala cea nouă de ședințe din aripa
acum zidită a edificiului Academiei. În sesiunea asta
au să se țină doue discursuri de recepțiune: unul de
părintele canonic I. M. Moldovan, altul de dl Saligny
ales membru în sesiunea generală din anul trecut. Se
vor decerne premiile și se vor discuta chestiunile ști-
ințifice-literare și administrative de la ordinea zilei. Ca
în anii trecuți, astfel și acuma, vom ține publicul nos-
tru în curent despre lucrările mai importante.

Teatrul Național din București. În stagiunea a-
ceasta s'au jucat mai multe piese originale decât în
cele trecute. Succesul cel mai mare l-au avut „Curca-
nii“ dlui Gr. Ventura. Asemenea a fost aplaudat și
„Banul Mărăcine“ de dl V. A. Urechia. În săptămâna
trecută s'a jucat drama „Boerii și ciocoi“ de V. Ale-
xandri. În curând se va relua comedia „Gărgăunii dra-
gostei“ de Iosif Vulcan, jucată an la sfêrșitul stagiunii.

Operă comică română. Vineri la 4 martie n. s'a
represintat în Teatrul Național din București întea-
oră, opera comică în 3 acte „Nini“ de C. Dimitrescu,
libretul de dl Ionescu Zane. Sala și lojile erau pline
de lume. Piesa a fost aplaudată și autorii chieșiți în
mai multe rânduri. Studențimea universitară a aruncat
din galerie versuri „Omăgiu maestrului C. Dimitrescu“.

Cuvântări bisericesti. Dl Ioan Genț, paroc gr. c.
român în Haieș, de lângă Oradea-mare, publică invi-
tare de abonament la un volum de „Cuvântări biseri-
cesti“ de Massilon, episcop de Clermont și membru al
Academiei franceze, traduse din originalul francez.
Prețul tomului I, 2 fl. 10 cr. Abonamentul are să fie

trimis la traducătorul (in Hájó per Pecze Szöllös, via Nagyvárad.)

Concert la Lugos. Reuniunea română de cântări și musică din Lugos a arangiat duminică în 15/27 februarie concert în sala otelului „Regele Ungariei“. Programul: 1. L. Tempea: „Concert bisericesc“ (cor micst). 2. P. Rode: „Violin-Concert Nr. 7“. Violină cu acompaniament de pian, — executat de dsoarele Silvia și Victoria Iorga. 3. A. Adam: De aş fi rege („Si J'étais Roi“). Romanța, Corul și Nocturna din actul I. Solisti: dsoara Elisaveta Mitar (Nemea), dl dr. Florescu (Zephoris) și dl I. Dragomir (Regele); acompaniat pe pian de dna Elena Dobrin. 4. a) P. Mascagni: „M'ama... non m'ama“. Solo cântat de dna Emilia Avramescu cu acompaniament de pian. b) C. Porumbescu: „Imn de urare“ c) C. Porumbescu: „A căzut o rază lină“ duete executate de dna Emilia Avramescu și dna Elena Marcoviciu (Sopran și Alt); acompaniament cu pian de dna Elena Dobrin. 5. I. Vidu: „Stefan și Dunărea“ (Baladă). Cor micst și orchestru. Soliști: dsoara Elisaveta Danciu și dl dr. D. Florescu. 6. I. Vidu: „Logojană“ (cor micst). — După concert urmă darsul, în care se puse și an ciardaș, dar nu s'a jucat.

Ungurii în literatura noastră poporală. Dl T. Raica, profesor gimnasial în Ploesci, lucrează la un studiu ethno-psihologic intitulat „Ungurii după literatura poporală română“; de aceea roagă pe toți aceia cari posed material privitor la studiul acesta, să i-l comunice și anume: poesii populare, anecdote, fabule, proverbe, ghicituri, maxime, păcălituri, jocuri copilărești, povești, chiuituri sau strigături, credințe și tradiții populare cari se ocupă cu originea, viața, legea, caracterul, sentimentele și faptele ungarilor.

O romanță nouă. A apărut de curând o frumoasă romanță nouă: „Departé“ poesia de dl George Murnu și publicată întâiu în „Familia“, musica de dsoara Marioara G. Murnu, asemenea bine cunoscută din coloanele revistei noastre. De vânzare la Benjamin Stern, București. Prețul 1 leu și 50 bani.

Protocolul congresului. A apărut: Protocolul congresului național-bisericesc ordinar al metropoliei Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit la 1/13 octombrie 1897. Prețul 70 cr. Sibîiu, edițiunea metropoliei. 1897.

C E E N O U ?

Sciri personale. Esc. Sa episcopul Michail Pavel a dăruit 1000 fl. pentru convictul gr. c. care are să se înființeze la Lugos. — Dl Procopiu Givulescu, profesor la școalele centrale române din Brașov, a fost ales paroc în comuna Curtici, lângă Arad.

Reuniunea femeilor române din Zerneșci și giur, sub presiul doamnei Maria Garoiu, în cea din urmă adunare generală a sa, a constatat că fondul s'a urcat la 3145 fl. 58 cr. și că s'au dat ajutoare la 75 copile. Comitetul s'a reconstituit astfel: presidentă dna Maria Garoiu, vicepresidentă dna Anastasia Strevoiu, casieră dna Maria N. Pana, notar părintele Ioan Strevoiu, membre în comitet doamnele Ana Șenchea, Stana Podariu, Otilia Ioanovici, Maria I. Sperchez.

Casă națională în Arad. Cetim cu bucurie în „Tribuna Poporului“, că inteligența română din Arad, în frățescă unire cu clasa meseriașilor și cu țerenii, au hotărît să facă în Arad o casă națională, unde să se țină toate convenirile, întrunirile și petrecerile ro-

mânești. S'a ales o comisiune, în cap cu dl dr. Nicolae Oncu, care va întocmi un plan de realizare. S'a hotărît să se emită acțiuni în valoare de 5 fl. una, banii vërșați se vor consideră ca împrumut, cari tratat se vor înapoiă acționarilor; dobândă să nu se plătească, iar clădirea, după ce se vor plăti cheltuelile, să fi donată comunei bisericești.

Universitatea din Budapesta cătră regina României. Rectorul universității din Budapesta, dl dr. Herczegh Mihály, a trimis reginei Elisabeta a României diploma de doctor de onoare, însoțită de o scrisoare, în care dîce, că scrierile beletristice ale Maj. Sale, de un efect dintre cele mai moralisatoare, au devenit foarte aprețiate în literatura universală, — de aceea universitatea din Budapesta, cea mai vechie, cea mai înaltă și cea dintîiu instituțiune de cultură din Ungarie, a proclamat pe Maj. Sa cu mare însuflețire și în unanimitate, doctor de onoare al facultății filosofice, înaintându-i diploma prin o delegațiune.

Epilogul duelului Filipescu-Lahovary. Săptemăna trecută s'a judecat la București procesul intentat dlui Nic. Filipescu, pentru că în duel a omorît pe publicistul George Lahovary. Discuțiunea a ținut cinci zile, luând parte cei mai de frunte advocați din București. Dl Nic. Filipescu n'a avut apărător și a declarat, că ori care va fi sentința tribunalului, n'are să apeleze. Tribunalul l-a condamnat la închisoare de șese luni. Dl Filipescu va fi tratat în închisoare în mod excepțional, în vedere că și delictul ce a comis a fost excepțional. Directorul general al închisorilor a dat ordin la penitenciar să aranjeze dlui Filipescu una din camerele cele mai bune din primul etagiu al penitenciarului. S'au mai dat ordine ca să fie din nou vâpsită camera ce i s'a rezervat, să fie bine spălată, desinfectată și aerisită. I se permite dlui Filipescu să-și aducă de acasă așternut, mobilă și tot ce va voi. Va avé voe să-și aducă cărți de citit, să citească diare și, dacă va voi, să-și aducă și hrană particulară. Va puté fi vizitat în toate zilele de soție, de copii, de rude și de doue ori pe săptămână și de amici.

Petrecerea cu dans a României June. Societatea academică socială-literară „România Jună“ din Viena a arangiat vineri la 4 martie n. petrecere cu dans în Hotel Continental, sub protectoratul Esc. Sale dlui Nic. Dumba. President de onoare prof. Nicolae Teclu. Comitetul de dame: Maria Dracinschi, Elisa Eustatin, Olga Hofbauer, Aurelia Mihailescu, Natalia Otto, Adelinea Piso, Lucia Popovits, Aurelia Pretorian, Lily Pretorian, Aglaia Lupu, Irina Teclu, Emma Truxes, Gina Truxes, Rita Wassillievits. Comitetul de domni: President: Dr. Victor Iliuți, v.-president: Alexandru Crăciunescu, cassar: Aurelian Țurcan, secretar: Cesar Poppovits. Constantin Berariu, Tiberiu Brediceanu, dr. Nicolae Comșa, Cornel Crăciunescu, dr. Iuliu Chicin, Nico Dracinschi, Nico Haeman, dr. Victor Hnidey, Teofil Ivanovici, Iuliu Malinaș, Eugeniu Muntean, Mihai Popovici, Teofil Popovici, Octavian Proștean, Mărian Romanovici, Guilelm Șorban, dr. Nico Țurcan, Eugen Simionovici, Alexandru Vaida-Voevod, Emil Venter de Chanád. Venitul curat este destinat pentru înființarea unui alumneu românesc în Viena.

Memoria lui dr. G. Popa. Ana Popa, sora regretatului dr. George Popa, fost asesor și referent școlar în Arad. a făcut, ca moștenitoare, o fundațiune de o mie de florini în amintirea fratelui seu, cu menirea ca din interese să se țină un parastas în fiecare an la Campani și să se ajutore scopuri școlare culturale.

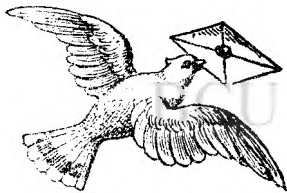
Coloniști români din Moravia în Dobrogea. În Moravia se află mulți Români slavisați, despre cari a scris întâia-ori regretatul Marțian. Acești vechi coloniști români au adresat ministerului din București cereri de a li se da pământuri în Dobrogea unde ar dori să fondeze câteva sate românești. Cererea lor, scrie „Drapelul“, cu anevoie va fi realizată, căci se cere o anumită lege, de oară ce până astăzi ei nu sânt cuprinși între Români, cari, după Constituțiune, au privilegiul simplei recunoașteri.

A murit: *Alexandru V. Beldiman*, directorul ziarului „Adevărul“ din București, în etate de 64 ani. El se trăgea dintr'o familie de boieri moldoveni; eră nepotul vornicului A. Beldiman, autorul „Jalnicei tragedii“.

Erata. În articolul meu „Eспедиțiunea ungară la Vidin 1235, a intrat o greșală de chrono'ogie la Asan I, carele a domnit — nu la an. 1236—1296, ci cu un seclu mai nainte, la an. 1186—1196. — Se vede că greșala s'a fost făcut chiar în manuscrisul. Deci rog a îndreptă: La pag. 87, columna 2-a rândul 29, în loc de 1286—1296 pune 1186—1196; asemenea pag. 88 columna 1-a rândul 16 și 22, în loc de 1286 și 1292 pune 1186 și 1192. — *I. cav. de Puscariu.*

Poșta redacției.

Avis. Directorul revistei noastre plecând să ia parte la sesiunea generală a Academiei Române, roagă pe toți colaboratorii noștri ca până la duminica Floriilor să-i trimită lucrările destinate pentru „Familia“, la București, Hotel de France.

Dlui P. V. în Constanța. Trimitete-ne lucrarea la București, la adresa indicată mai sus. Inse toată odată. Preferim romanul.

O veche cetitoare. Regretăm, că nu ve putem da deslucirea cerută. Am uitat și noi.

C. V. Impresie eminesciană. Tinde a fi original.

Dureea țărânului român. Bine simțită, dar nu destul de artistic exprimată.

O scrisoare și celelalte. Vorbe și tot vorbe. Încearcă să găsești întîiu subiect și apoi te pune la scris, căci stilul e destul de bun.

Dnei A. P. »Gărgăunii dragostei« de Iosif Vulcan se va publica în curînd în revista „Literatură și artă română“ din București, mai apoi și în „Familia“.

Clus. Novela în curînd. Pentru logogrif alege alt nume.

Dlui G. P. Cunoaștem revista „Biesiada Literacka“ din Varșovia, care apare de 38 ani; nu șcim inse dacă revista „Convorbiri Literare“ s-a luat numele de la revista poloneză.

București. Strada regală 12. Numerele cerute, câte s'au mai găsit, s'au trimis. La revedere marți seara în Teatrul Național. Ve înnapoiăm și originalul.

Versurile: Te aștept, Elena, Primăvara, Pădurea de brați, Izvorul și fata, nu se admit.

Călinarul săptămînei.

Dum. a 2-a din post, Marcu c 2, v. 1—12; evang. iav. 6; gl 6.

Țiua sept.	Călinarul vechiu	Călind. nou	Soarele.
Duminică	1 Ca. Mă. Eudochia	13 † Rozina	6 09 5 51
Luni	2 M. Teodot ep Chirinieii	14 Matilda	6 8 5 52
Marți	3 Mii. Eutrop., Cleon., Vasil.	15 † Longin	6 7 5 53
Mercuri	4 C. P. Gherasim	16 † Heribert	6 5 5 55
Joi	5 M. Conon	17 Gertruda	6 3 5 57
Vineri	6 SS. 42 M. din Amorea	18 Eduard	6 1 5 59
Sămbătă	7 Mii. Vas., Ef., Cap., Eug.	19 Iosif	6 — 6 —

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.

Păziți-ve sănătatea!

Tuturor celor-ce sufer de **boale de plept**, de **boală de apă**, de **mistuire neregulată**, **dureri de stomac** de **reumatism**, **guturai**, **durere de ochi**, și alte boale lăuntrice, apoi pentru **boalele de copil**, se recomandă cu multă căldură

Medicamentele Kneippiane

pregătite strict după îndrumările celebrului S. Kneipp și întrebuițate cu cel mai mare succes de mii de bolnavi.

Se pot căpeta de-adreptul sau prin postă dela farmacia dlui *Dr. Iulius Schopper* în Oravița (Krassó-Szórény m.).

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita farmacie! 3—10

Cel mai senzațional roman al literaturii moderne. În limba engleză s'a vîndut în cincideci de mii de exemplare. Succes colosal. Tradus în toate limbile europene.

În românește de Afîn de la Tuscia a apărut acum

TRILBY.

Prețul unui exemplar: direct fl. 1.30. În librăriile din monarchie fl. 1.60. În România și străinătate 4 lei.

Deposit general:
Afîn de la Tuscia, tipografia Uhrmann.
Temesvár Ungaria. 4—5

1898

Vetés ideje: Augusztus és szeptember.

Ültetés távolsága: 15—20 cm.

Talaj minőség: jól trágyázott.

Mauthner-fele magvak.

Aussaatzeit: August und September.

Pflanzweite: 15—20 Cm.

Bodenbeschaffenheit: Gut gedüngt.

Renumitele
semințe
de legumi și flori
ale lui
MAUTHNER

se capeta în pachete sigilate și provădute cu marca oficială de contra-venția „Ursu“ în magazinele mai mari de Coloniale și ferăril.

Firma **Edmund Mauthner** din **Buda-pesta**, strada **Andrássy nr. 23** garantează numai pentru conținutul acelor pachete cu semințe

prospete și veritabile, care vor fi provădute cu numele **Mauthner** și cu marca „Ursu“, cum se vede din ilustrația alăturată. 6—8